GAZETA Wielkiego Xięstwa POZNAŃSKIEGO.

Nakładem Drukarni Nadwornéj *W. Dekera i Spółki.* — Redaktor: *A. Wannowski.*

№ 110. We Wtorek dnia 14. Maja. 1839.

Wiadomości krajowe.

Z Berlina, dnia 9. Maja.

Przybył tu: Cesarsko rossyjski Generał Major i cywilny i wojenny Gubernator smoleński, Xiążę Trubeckoj, z Smoleńska.

Z dnia 11. Maja.

Wyjechał stąd: JO. Xiążę Adolf zu Hohenlohe Ingelfingen, do Wrocławia.

Wiadomości zagraniczne.

Polska.

Z Warszawy, dnia 3. Maja.

(Dokończenie przerwanego w wczorajszym Nrze artykułu.) — Pożyczki na zakupienie machin z gospodarstwem wiejskiem związek mających, zaliczenia na wełnę i zboże, są jedynemi środkami, któremi Bank przemysłowi rolniczemu w pomoc przychodzić może. Znaczna liczba właścicieli ziemskich opatrzyła się w upłynionym roku w różne machiny rolnicze, częścią z zakładów rządowych w Warszawie i Białogonie, częścią z różnych fabryk prywatnych. W pożyczkach na wełnę znaczne były obroty, lecz pozostałość niewielka; korzystne albowiem ceny pozwalały z łatwością uwolnić się od zobowiązań w Banku zaciągniętych. Zaliczenia na zboże były mało znaczące; gdyż z powodu nieurodzaju oziminy w r. 1837 nie wielka ilość zboża zbywała w całym kraju od potrzeb wewnętrznych. — Nie uszło to troskliwéj uwagi opiekuńczego Rządu, i Bank otrzymał polecenie zakupienia 150,000 korcy żyta z funduszów skarbowych, dla zasilenia niem włościan i właścicieli ziemskich, którzyby tego potrzebowali. Wykonał Bank za pomocą tutejszych domów handlowych dane mu polecenie z wszelką gorliwością, i w krótkim czasie sto kilkadziesiąt tysięcy korcy zboża zakupiono, częścią za granicą, częścią w okolicach zamożniejszych, i sprowadzono do wskazanych magazynów, zkąd niezwłocznie i w zupełności właścicielom ziemskim i włościanom, z obowiązkiem zwrotu w naturze w roku następnym, zostało wydane. Było to dla rolnictwa znakomitą dogodnością i wsparciem. Z przedsięwzięć przemysłowych, któremi się Bank Polski z upoważnienia Rządu bezpośrednio zajmował, wiadomo już Wam Panowie, że budowa dróg bitych w r. 1837 zupełnie ukończoną została. Pozostawało w roku upłynionym wyjednać środki zaspokojenia Banku za wyłożone na ten cel fundusze, co też do skutku szczęśliwie doprowadzone zostało. Postanowieniem Naj. Pana z d. 2. (14.) Maja r. z. utworzona druga

serya obligów skarbowych pięcioprocentowych, postawiła Rząd w możności nietylko zwrócenia Bankowi wszelkich zaliczeń, ale nadto, utworzyła fundusz do uzupełnienia systematu dróg i usprawnienia rzek, co handlowi krajowemu ważne przyniesie korzyści. — Z środkami temi połączone zostało nowe dla kraju dobrodziejstwo, to jest, uwolnienie przejeżdżających i wszelkich transportów od opłaty myta drogowego. Jeżeli taryffa opłat, na zastąpienie myta wprowadzona, i sposobem próby na rok jeden przez N. Pana zatwierdzona, ma niektóre niedogodności, z łatwością one usunięte zostaną, i ani iść mogą w porównanie z korzyściami, jakie ze zniesienia myta drogowego spływają na wszystkie klassy mieszkańców, przez ożywiony wewnętrzny handel i ułatwione stosunki. — Z dalszych przedsiewzięć Banku, dwa w roku upłynionym ukończone zostały, to jest: kanał Augustowski i budowa magazynu w Nowym-Dworze, tak, iż pierwszy jest już do spławu otworzony, drugi spodziewamy się, iż w ciągu tego lata zboże na skład przyjmować będzie w stanie. Obadwa te dzieła znakomite dla handlu i rolnictwa rokują korzyści. — Kanał Augustowski ułatwiać będzie związki przez okolice, które dotąd, prócz transportu lądowego, żadnych innych środków kommunikacyi nie miały. Otworzy on nową drogę handlową do Cesarstwa Rossyjskiego, i widoki dalszych związków aż do morza Baltyckiego, bez dotknięcia granicy pruskiéj. Magazyn w Nowym Dworze, oprócz dania sposobności uzyskania pożyczek na zboże, stanowić będzie środkowy punkt handlu zbożowego między Warszawą i Gdańskiem. Zboże z magazynu tego, mogąc być z łatwością i w krótkim czasie spławione do Gdańska, uwolni w części handlujących i właścicieli ziemskich od zsypywania zboża w szpichrzach Gdańskich, co z znacznemi kosztami i różnemi niedogodnościami jest połączone. — Największéj usilności dokładał Bank o postęp budowy nowych zakładów górniczych. Niektóre z nich już w bieg puszczone zostały z pomyślnym zupełnie skutkiem. Produkcia żelaza powiększyła się w czwórnasób w stosunku do ilości dawniéj wyrabianéj, a dochodzi blizko połowy wysokości ostatecznie zamierzonéj. Najważniejsze zakłady w Hucie Bankowéj i Niwce, w Okręgu zachodnim, tudzież w Starachowicach, Michałowie, Brodach, Nietulisku i Sielpi, w Okręgu wschodnim, jeżeli nadzwyczajne nie zajdą przeszkody, w roku bież. i przyszłym ukończone zostaną i niewątpi Bank, iż uwieńczą starania jego pomyślnym skutkiem, i oczekiwaniu Rządu odpowiedzą. Nader ważnym jest, nietylko dla górnictwa, ale i dla całego kraju, projekt zbudowania drogi żelaznéj od Warszawy do granicy austryackiéj. Bank otrzymał zlecenie zawarcia w téj mierze z Panem Steinkeller kontraktu w imieniu Rządu, który oceniając korzyści, jakie przedsięwzięcie to dla handlu i przemysłu krajowego przynieść może, zapewnił akcyonaryuszom cztery od sta rocznego dochodu. Zawarty przez Bank układ, zyskał Najwyższe Najjaśniejszego Pana zatwierdzenie. Spodziewać się należy, że przedsiębiercy zdołają zebrać potrzebny kapitał do zamierzonego dzieła, któremu położenie kraju tak dalece sprzyja, iż droga ta nierównie taniéj, jak wszystkie dotąd w Europie istniejące, zbudowana być może. — Oprócz tych czynności ku wsparciu przemysłu, kredytu i handlu, wypełnił Bank posługę umorzenia długu krajowego i wypłaty procentów wierzycielom przypadających. Ciągle pomyślny i świetny stan Skarbu Królestwa dozwolił, iż wszystkie summy na umorzenie długów krajowych przeznaczone, w właściwym czasie do Banku przelane zostały. Staraniem jedynie Banku było, aby wypłaty tak ubiegłych kuponów, jako też wylosowanych papierów publicznych, nietylko w kraju, ale i za granicą, były uskuteczniane z największą ile być może interesentów dogodnością. — Ten jest ogólny zarys czynności Banku Polskiego, których rezultat numeryczny przyniósł w upłynionym roku Skarbowi Królestwa 4,008,180 złp. 8 gr. czystego dochodu. Kończąc głos mój, z chlubą mi jeszcze wspomnieć należy, że N. Pan, mając Sobie przedstawiony, za pośrednictwem Jaśnie Oświeconego Xięcia Feldmarszałka Namiestnika Królestwa, rapport Kommissyi Umorzenia Długu Krajowego, o czynnościach Banku Polskiego za rok 1837, raczył i Bankowi oświadczyć Swoje zadowolenie. Jest-to szczytny cel naszych dążeń, najchlubniejsza prac naszych i usiłowań nagroda. — Bo cóż może być słodszego, jak uznanie zasług przez Monarchę, którego znane są dobroczynne zamiary i najszlachetniejsze dążenia! Chwała i dzięki Monarsze za Jego dobrodziejstwa i łaski! Chwała i dzięki Dostojnemu Jego Namiestnikowi, który urzeczywistnia Jego zamiary i stara się, aby żaden rok nie upłynął, któryby się nie odznaczył dowodami szczególnéj Jego troskliwości o pomyślność kraju tego, i szczęście Jego mieszkańców.

Przybył do Warszawy z Smoleńska, tamtejszy Wojenny Gubernator, Generał Xiążę Trubecki, udający się za granicę.

Francya.

Z Paryża, dnia 4. Maja.

Monitor ogłosił postanowienie królewskie

z dnia wczorajszego następującéj treści: »Ustawy pierwszego artykułu postanowienia Naszego z d. 23. Lipca 1838 pod względem wywozu pewnych rzeczy przez granicę pirenejską i część kraju nadbrzeżnego w departamentach niższych i wyższych Pireneów, graniczącego z Hiszpanią, rozciągamy także do kraju nadbrzeżnego departamentu Girondy.«

Temps powiada: »Zanim do utworzenia nowego przystąpiono gabinetu, chciano się pierw doczczekać wyborów i przybycia deputowanych do Paryża. Potém odroczono Izbę; późnéj zaś sądzono, że sprawdzenia pełnomocnictw interpellacyi oczekiwać należało; dziś oczekują losu projektu do adresu. My z naszéj strony sądzimy, że szczególniéj zbliżania się miesiąca Czerwca czekają; wtedy albowiem trudno deputowanych w Paryżu zatrzymać. Tylko budżetu od nich zażądają; liczą zaś na to, że się do niego przychylą, a potém ich chętnie do domów rozpuszczą.«

W Messager czytamy: «Wczoraj odbyło się zgromadzenie lewego środka u Pana Gannerona. Liczba zebranych członków była bardzo wielka, i powzięto przekonanie, że nie zdołano lewego środka rozdrobnić. Pewnéj tylko osoby nie zaproszono, ponieważ ta, mimo swego pozornego przywiązania do lewego środka w ciągu całego przesilenia zawsze kombinacye ministeryalne, utworzone z członków tego stronnictwa, zniweczyć się starała.« Zapewne tu jest mowa o Panu Dupinie, który wszelki wpływ u lewego utracił środka.

W obecnéj chwili mnóstwo kandydatów ubiega się o posadę kata. Jeden z nich tak dalece goliwém się okazuje, że zezwala na odcięcie mu 40 prC. od przywiązanéj do téj posady pensyi. Kat paryski pobiera rocznie 20,000 fr. z których się połowa na koszta tracenia obraca. Zresztą jest zwyczaj m, że nominacyą kata nie Minister, tylko Generalny Sekretarz podpisuje.

Donoszą z Perpignanu pod dn. 28. z. m.: »Nie omieszkuję donieść WPanu, że ujęto niejakiegoś Garvais Corbière, tego samego, który w zamachu Alibauda był wplątany i przed Izbą Parów stawiony, a który wczoraj wieczorem stał się znowu podejrzany o zbrodnią stanu przeciw bezpieczeństwu państwa. Od brygady odprowadzają go do brygady na drodze do Paryża. Wypadek ten wielkie tu zrobił wrażenie; sądzono bowiem powszechnie, że się już zbrodnie stanu i polityczne procesa skończyły.«

Anglia.

Z Londynu, dnia 3. Maja.

Z podania gazety Times o istotnym zamiarze Sir Roberta Peela pod względem bilu o zawieszeniu konstytucyi na Jamaice, można się w części przekonać, w jakim duchu wniosek ten, mający być jutro przełożony, napisany będzie. »Sir Robert, powiada ten dziennik, podziela przekonanie, że stósowną jest rzeczą podać Izbie zgromadzenia na Jamaice sposobność do rozważenia raz jeszcze swego postępowania, że jednak należy tymczasowe poczynić rozporządzenia względem administracyi Jamaiki na przypadek, gdyby Izba zgromadzenia z sposobności téj korzystać nie chciała, lub gdyby odpowiedź jéj za późno nadeszła i przez parlament na teraźniejszém posiedzeniu rozstrząśniętą być nie mogła«.

Jak uporczywie wzbraniają się dyssenterowie opłacać dziesięciny kościelne, dowodzi postępowanie Pana Thorogoda z Chelmsfordu, o którego uwięzieniu niedawno temu w parlamencie rozprawiano. Zamiast zapłacenia 5 szylingów 6 penców, zażądanych od niego na zaspokojenie dziesięciny i kosztów exekucyjnych, co przy swoim majątku z łatwością mógł uczynić, wolał raczéj pójść do więzienia, w którém już od 16. Stycznia pod ścisłą zostaje strażą. Przy téj sposobności zarzucają kościołowi anglikańskiemu, że sobie w téj mierze bardzo nikczemnie postępuje; u pojedynczych bowiem, nie mogących liczyć na silną opiekę massy ludu z okropną surowością dziesięciny wybiera, a w miastach licznie przez dyssenterów zamieszkałych, jak n. p. w Manchestrze, Birminghamie, Leedsie, Shefshieldzie, Derby i Leicestrze spokojnie na wzbranianie się płacenia przez szpary patrzy.

Z dnia 4. Maja.

Dzisiaj donoszą gazety tutejsze o przybyciu Cesarzewicza Następcy tronu rossyjskiego do stolicy tutejszéj. J. C. W. przybywszy na pokładzie pakietbotu «Cerberus«, wysiadł na ląd w Deptford, gdzie naczelny Intendent wydziału prowiantowego, Kapitan Sheriff, w towarzystwie posła niderlandskiego, Pana Dedel, i licznego grona oficerów W. Xięcia przyjmował. Skoro Następca tronu nogą swoją postał na ziemi angielskiéj, zagrzmiała salwa królewska. Całe towarzystwo udało się następnie do pomieszkania Kapitana Scheriff, gdzie śniadanie dano. Potém W. Xiążę w towarzystwie Xięcia Fryderyka Henryka Niderlandskiego, Hrabiego Orłowa i Cesarskiego Generalnego Konsula w ekipażu królewskim do Londynu pojechał.

Niderlandy.

Z Hagi, dnia 5. Maja.

Stósownie do gazet hollenderskich, W. Xiążę Następca tronu rossyjskiego już na początku przyszłego tygodnia z powrotem tu spodziewany; powróci następnie za dni kilka przez Niemcy do Rossyi.

T u r c y a.

Z J a s s, dnia 24. Kwietnia.

(*Gaz. Szląska.*) — Miasto nasze d. 17. m. b. omal się nie stało widownią scen okropnych. Banda łotrów postanowiła miasto w wielu miejscach równocześnie podpalić i Hospodara, Metropolitę i wielu Bojarów zamordować. Aga, przez jednego z spiskowych o całym buncie zawiadomiony, około 60 winowajców uwięzić kazał a kilku z nich już się przyznało. — Onegdaj znaleziono tu na ulicy trupa bogatego żyda, którego (wedle pogłoski) jeden z Bojarów, aby z nim interesa pozawierać, do domu swego zwabił i tamże zamordował. Nie chcemy dalszych dodawać uwag nad oznakami tak bezprawnego i zasmucającego stanu rzeczy.

Rozmaite wiadomości.

Z P o z n a n i a. — «Tygodnika literackiego« wyszedł Nr. 7.; zawiera: O dziele *Vorlesungen über die Geschichte der Poesie von Fortlage* (dokończenie). Lech, poezya przez A***. Paweł Wyhowski, przez Czajkowskiego (dalszy ciąg). Słów kilka o duchu wychowania narodowego, przez J. B. (dalszy ciąg). Przegląd Słowianina st. Jaszowskiego. — Doniesienia literackie.

Z G n i e z n a, dnia 3. Maja. — Tutejszy j a r m a r k S w. W o j c i e c h s k i był tego roku pomyślniejszy niż przeszłoroczny i szczególniej handel końmi był bardzo znaczny, chociaż się coraz jawniej okazuje, że jarmark ten coraz się bardziéj na potrzeby okolicy i krajowe ogranicza, a zagraniczne kraje coraz się bardziéj od niego usuwają. W skutek ścisłego zamknięcia granicy od strony Rossyi sprowadzono tylko z Polski 28 koni szlachetnéj rasy na cenę od 130 — 220 Tal., a między temi kilka ogierów, sprzedanych za 300 — 500 tal. i 8 sztuk zwyczajnéj rasy, zatém 114 mniéj niż w 1838. i 364 mniéj, niż w 1837. roku. — Natomiast większy był pokup na konie krajowe, z których 1150 sztuk szlachetnéj rasy po 150 — 500 tal., 2000 po 60 — 100 tal. i 1200 zwyczajnych koni roboczych po 25 — 60 tal., ogółem 4350 na jarmark sprowadzono, podczas gdy ich w 1838. roku tylko 3200, zatém 1150 mniéj było. W roku 1837. było przecież 4750 koni krajowych. R o g a c i z n y przyprowadzono ogółem 1266 sztuk, zatém 184 sztuk mniéj niż w 1838. i 534 sztuk mniéj niż w 1837. r. Trzody chlewnéj było 935 a owiec 270 sztuk.

W i a d o m o ś ć t e l e g r a f i c z n a. — Z K o l o n i i, dnia 10. Maja. Stósownie do wiadomości z Paryża z dn. 8. m. b., nadeszło tam drogą telegraficzną doniesienie z Calais, że Ministeryum angielskie przy pytaniu dotyczącém się zawieszenia konstytucyi na Jamaice 5 głosów większości przeciw sobie miało i w skutek tego do dymissyi się podało.

Z K ł a j p e d y, dnia 30. Kwietnia. — Od d. 28. Kwietnia powstała tu przez przerwanie grobli między stacyą pocztową Pröklus a wsią Wilkieten taka powódź, jakiéj jeszcze nie pamiętają. Woda podniosła się na 14 stóp 2 cale, i cała okolica postać jeziora przybrała. Droga pocztowa z Pröklus do Wilkieten, na $\frac{3}{4}$ mili stoi pod wodą i tylko dom pocztowy w Pröklus jeszcze wodą niedotknięty. Woda, jeszcze pełna lodu, z niezmierną rozlewa się szybkością. Nie można jeszcze obliczyć szkody zrządzonéj nad drogą zwirową, ciągnącą się wzdłuż rzeki Minge, ale zdaje się ona być dosyć znaczna i obawiać się należy, że coraz bardziéj przez wodę nadwerężane groble nadal żywiołu tego wstrzymać nie zdołają.

Kurs papierów i pieniędzy giełdy Berlińskiéj.

Dnia 11. *Maja* 1839.	Stopa prC.	Na pr. kurant papierami	Na pr. kurant gotowizną
Obligi długu państwa	4	$103\frac{5}{12}$	$102\frac{11}{12}$
Pr. ang. obligacye 1830. . . .	4	$102\frac{5}{8}$	$102\frac{1}{8}$
Obligi premiow handlu morsk.	—	$72\frac{5}{12}$	$71\frac{11}{12}$
Obligi Kurmarchii z bież. kup.	4	$102\frac{1}{2}$	102
Obligi tymcz. Nowéj Marchii dt.	$3\frac{1}{2}$	$100\frac{3}{8}$	$99\frac{7}{8}$
Berlińskie obligacye miejskie .	4	$103\frac{5}{8}$	$103\frac{1}{8}$
Królewieckie dito . .	4	—	—
Elblągskie dito . .	$4\frac{1}{2}$	—	—
Gdanskie dito w T.	—	48	—
Zachodnio-Pr. listy zastawne .	$3\frac{1}{2}$	—	$100\frac{3}{8}$
Listy zast. W. X. Poznańskiego .	4	—	$104\frac{3}{8}$
Wschodnio-Pr. listy zastawne .	$3\frac{1}{2}$	—	$100\frac{5}{8}$
Pomorskie dito . .	$3\frac{1}{2}$	—	$101\frac{1}{8}$
Kur- i Nowomarch. dito . .	$3\frac{1}{2}$	$102\frac{1}{2}$	102
Sląskie dito . .	4	—	$102\frac{1}{2}$
Obl. zaległ. kap. i prC. Kur- i Nowéj-Marchii	—	97	—
Złoto al marco	—	215	214
Nowe dukaty	—	—	$18\frac{1}{2}$
Frydrychsdory	—	$13\frac{1}{4}$	$12\frac{3}{4}$
Inne monety złote po 5 talarów .	—	$12\frac{2}{3}$	$12\frac{1}{6}$
Disconto	—	3	4